

Projektforslag

Reetablering af parti af det historiske Højsandet i Rørvig

Forslagets begrundelse og hovedidé

Den 16 meter høje indlandsklit, Højsandet, består af rent flyvesand, som lejrede sig i sandflugtens voldsomste fase i 1500-tallet – antageligt fordi bønderne med risgærder forsøgte at redde landbrugsjorden på byens Nørrevang. Klitten er således det mest synlige minde om den store sandflugt, som kom til at præge Rørvig frem til Sandflugtsplantagens oprettelse i 1860'erne. Frem til begyndelsen af 1900-tallet henlå den som et kvægafgræsset overdrev med spredte fyrretræer (Se Holger Drachmanns tegning fra 1886 til højre). Op til

1 Holger Drachmann 1886 – Højsandet, Dybsø og Kattegat

1960'erne var der stadig en vid udsigt over Rørvighalvøen til begge sider. Området er registreret som §3-overdrev, men på grund af jordbunden og skråningens tidligere eksponering for vinden har området i dag mange steder udviklet sig til en spændende naturskov, som i sig selv er bevaringsværdig. Skovens fremvækst medfører imidlertid, at det er svært at danne sig et indtryk af den usædvanlige geologiske formation og dens imponerende højde i forhold til omgivelserne.

2. Postkort ca. 1915 - Udsigt mod Kattegat

Forslaget går derfor på at reetablere et mindre afsnit – f.eks. 6.500 m² af det gamle overdrev på vestsiden af Højsandets højeste punkt, hvorved man samtidig får udsigt over skoven, som i dag dækker det store sommerhusområde. Et sådan område vil gro til igen. Efter en besigtigelse med Naturstyrelsen og Kommunen er der enighed om, at det antageligt

vil kunne vedligeholdes med kratrydder ca. hvert femte år på grund af arealets sandede karakter. I modsat fald foreslås senere etableret en indhegning med fåreafgræsning på skråningen eller hellere hele området mellem den vestlige cykelsti og kommunens turiststi for fodgængere på toppen.

Projektet foreslås gennemført, således at etableringen udføres i regi af et grønt partnerskabsprojekt mellem Rørvig Foreningsråd, naturforeningerne og myndighederne, mens myndighederne fremover vedligeholder lysningen med kratrydder – se nedenfor.

3 Postkort ca. 1924 – Sydlige del set fra østsiden.
Nutidens overdrev ses ved den lave ryg i baggrunden.

Hertil kommer reetablering af et lille overdrevsområde 75 meter sydøst herfor på østsiden, som skaber udsyn til Nørrevang og spredningsforbindelse mellem overdrene. Det kan ske uden for partnerskabet. Naturstyrelsen, som er ejer, bør løbende vedligeholde dette område og arealet omkring sømærket.

En reetablering af udsynet over fjorden anses ikke for realistisk, bortset måske fra et lille kig ned over Rørvig Hede fra stien 40-50 meter nord for sømærket. Her bør Naturstyrelsen vurdere om det er muligt i forbindelse med den løbende vedligeholdelse at fælde nogle få træer og vedligeholde, så længe kigget eksisterer.

4 Postkort 1918 - Mod fjorden og Toldbodvej

Formålet er altså

- fritlæggelse af den geologiske formation med dens særlige sandflugts- og landbrugshistorie,
- genskabelse af et afsnit af den tidligere overdrevsvegetation,
- reetablering af et udsigtspunkt mod vesthorisonten.

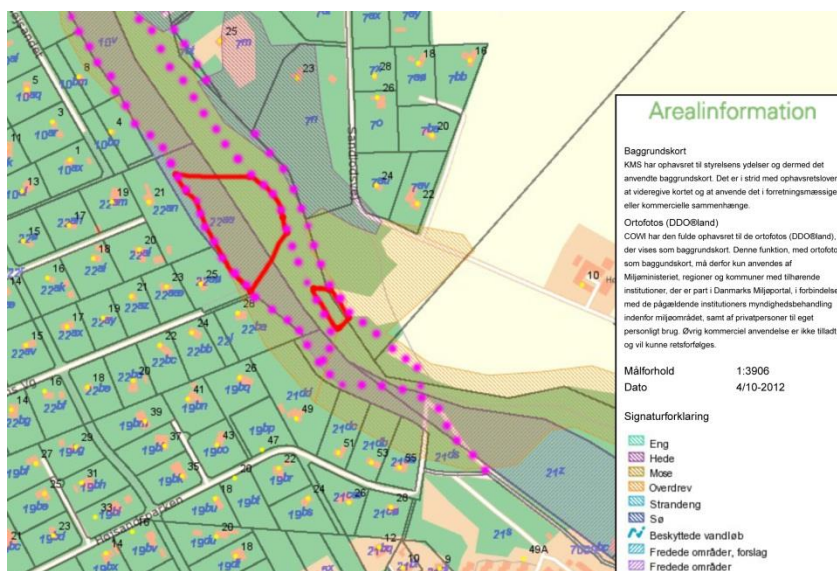
Fra den eksisterende turiststi vil det åbne område fremstå som et eksempel på spillet mellem mennesket og de geologiske kræfter i Geopark Odsherred.

Områderne

Det foreslåede område ligger på vestsiden ved det højeste punkt af Højsandet, hvor der stadig er rester af overdrevsvegetation og enkelte lyngtoter i skovbunden. Herfra kan man stadig mellem træerne skimte poplerne på Nakke og skovene ved Nykøbing. Fældningerne skal både omfatte skråningen og skovområdet hen til cykelstien, så der sikres udsyn til klitten både oppefra og nedefra.

Selve skråningen (ca. 33% af arealet) ejes af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen kan eventuelt vælge at rydde en større del af skråningen, hvis man finder det hensigtsmæssigt. Resten af arealet vil ligge på matr. 22aa, som er et fredet, privatejet skovområde, der er vurderet til 0 kr. på grund af fredningen.

Fredningen af arealet på vestsiden af Højsandet blev gennemført i 1936 af ejerne, Henrik Petersen og Karl Olsen, på et tidspunkt, da der lå marker vest for parcellerne, hvor der i dag er et tilgroet sommerhuskvarter. Ejer af 22aa er i dag Kurt Johansen, som svigersøn af Henrik Petersens søn, mens 10y ejes af Niels Olsen. Fredningsbestemmelserne siger: ”Den på arealet værende skov, som består af løvtræer, fyr og gran, må ikke ødelægges”, hvilket altså kræver, at sagen skal godkendes af fredningsnævnet som en dispensation eller ændring af bestemmelserne tiltrådt af de påtaleberettigede. Påtaleberettiget udover nævnet er ejeren, Danmarks Naturfredningsforening og Rørvigs Naturfredningsforening (nu Rørvig By og Land). Kurt Johansen, som i dag bor i Jyderup og har sommerhus ved Jagtborg, er positivt indstillet over for at stille sin grund til rådighed for et sådant projekt

Hertil kommer et lille område på ca. 600 m2 på Naturstyrelsens ejendom, hvor det stadig eksisterende østlige overdrevsområde forlænges frem til stien og skaber visuel forbindelse til det åbne landbrugsland på Nørrevang. Afstanden mellem de to reetablerede overdrevsområder er 75 meter via lysåben skov, hvor spredning af flora burde være mulig.

Hele Højsandet er registreret som §3-overdrev, så kommunen skal give tilladelse til plejen.

Nuværende og fremtidig fremtræden

Fra toppen af klitten er der på det pågældende sted stadig enkelte glimt af horisonten, men træerne – især i den nærmeste skov – er tæt på at dække udsigten:

Udsigt fra det højeste sted – til højre zoomet ind. Træerne er nået op i horisontens højde.

I øjeblikket er der høj skov i området med de sidste rester af overdrevsvegetation i bunden. Skråningen på dette sted er et af de seneste arealer, der groede til på Højsandet, så muligvis ligger der stadig rester af en frøbank i jorden. Det omtalte overdrev på den modsatte side af Højsandet ligger 75 meter derfra, og grænser op til et landbrug. Det er truet af tilgroning. Ellers er indhegningerne helt omgivet af skovlignende bevoksning.

Partier af skråningen

Den vestlige cykelsti

Træbræmmen mod det østlige overdrev og et kig til Nørrevang.

Overdrevet er på vej til at gro til.

Hensigten er ikke at etablere en græsmark, men at genetablere det træbevoksede overdrev – evt. med lav lysåben skov forneden – hvor graden skal forhandles nærmere med ejerne og fredningsnævnet. Det er håbet, at der på den vestvendte skråning igen kan udvikle sig en overdrevsbevoksning.

Der bør skabes en glidende overgang mellem skov og lysning.

Eventuelt grønt partnerskabsprojekt

Staten har i perioden 2010-15 bevilliget i alt 30 mio. kr. med ansøgningsfrister 1/1, 1/5 og 1/9. Partnere kan være kommuner, foreninger og andre organisationer. Også Naturstyrelsen kan være deltager i projektet, men ikke som selvstændig part. Danmarks Naturfredningsforening er deltager i mange projekter. Der skal være flere partnere, men ikke for mange, og partnerne skal enten yde penge eller arbejdstimer. Der kan opnås tilskud på op til 50 % og maks. 400.000 kr., til etableringen, hvorimod der ikke gives tilskud til fremtidig drift. Det hindrer ikke, at man desuden søger Tips- og Lottomidler eller fonde – men sponsorer kan ikke være partnere.

I den nævnte situation kan man tænke sig projektet sammensat med kommunen, Rørvig Foreningsråd, Danmarks Naturfredningsforening og Rørvig By og Land, som partnere. I så fald skal Rørvig Foreningsråd betale hovedparten af pengebeløbet og Odsherred Kommune resten (naturpleje- eller turisme-midler fra kommunen), mens de øvrige vederlagsfrit leverer timer (en arbejdsgruppe af medlemmer). Fremtidig drift skal ske ved Naturstyrelsen på egne arealer og Odsherred Kommune på det private fredede areal.

Den private ejer, Kurt Johansen, kan evt. være partner ved at stille areal til rådighed.

Som overslaget ser ud på nuværende tidspunkt, ser det dog ikke ud til at være nødvendigt at etablere et grønt partnerskabsprojekt.

Overslag

Rydning vil i henhold til overslag, som er indhentet af Naturstyrelsen, give et lille overskud, som i givet fald fordeles mellem Naturstyrelsen og den private ejer.

Eventuelt underskud ved rydningen forventes dækket af Rørvig Foreningsråd, som har en bevilling til projektet på 25.000 kr. Overskydende midler herfra vil blive brugt til en bæk på toppen af Højsandet, som opsættes af Naturstyrelsen.

Den fremtidige vedligeholdelse, som er omtalt i første afsnit, vil blive udført af Naturstyrelsen på eget areal og af Kommunen på det fredede privatejede areal.

Naboer

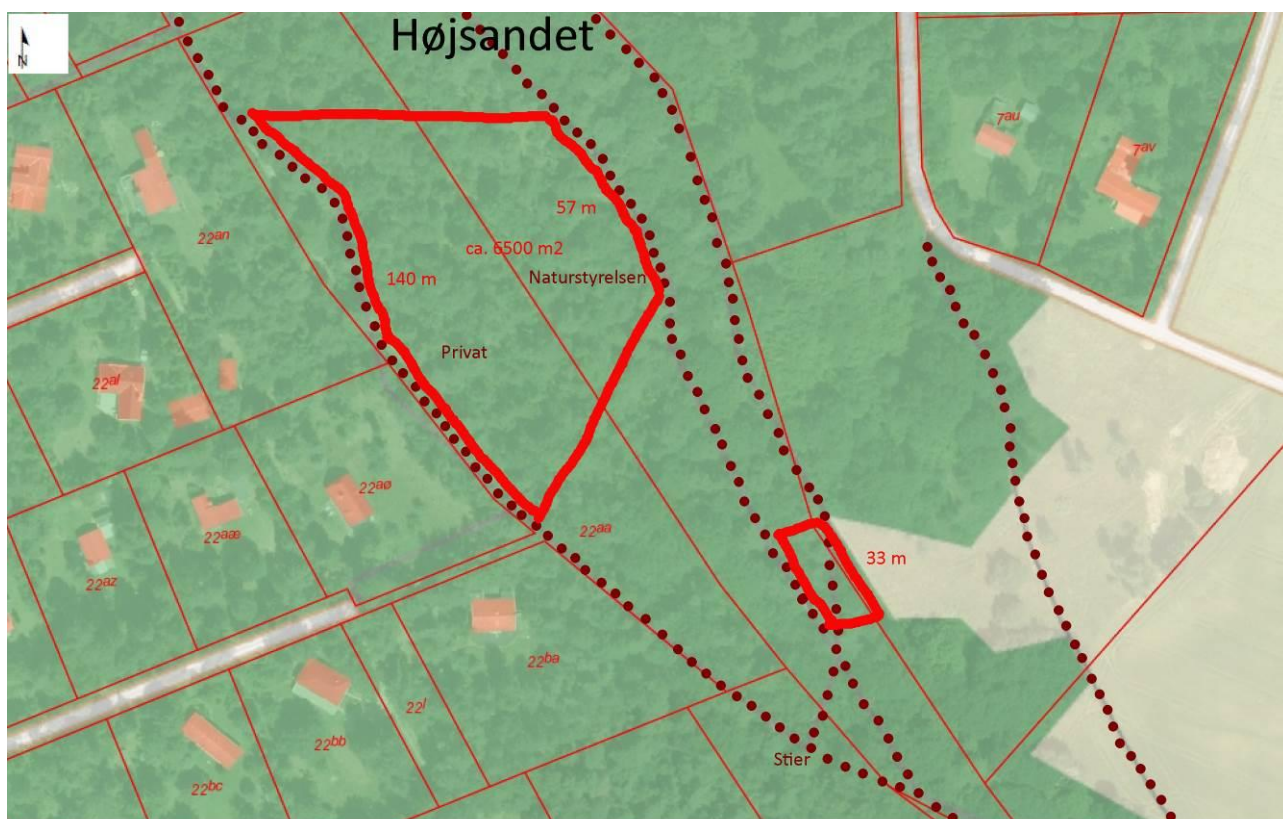
Naboerne mod vest har i dag cykelstien direkte op ad deres skel, så rydningen og indhegningen vil under alle omstændigheder ligge på den modsatte side af stien. Der er kun tale om to naboer, med

hvem man bør drøfte, hvilke træer, der bevares. Den ene grund er forholdsvis lysåben med lidt lyngrester.

Grundejerforeningernes rolle

Sommerhusejernes grundejerforeninger har været meget interesserede i reetableringen af udsigten, men en forudsætning for en sådan reetablering er, at sommerhusejerne selv gør en indsats for at begrænse højden af træerne på sommerhusgrundene. Da Højsandets højeste punkt er hævet ca. 16 meter over fladen, bør træerne på sommerhusgrundene ikke blive højere end dette i områderne nærmest Rørvig (Sultelyng) – hvilket antageligt vil harmonere med hensynsfuld behandling af naboerne.

TRB 4/7 2014

Ortofotos (DDO@land): COWI har den fulde ophavsret til de ortofotos (DDO@land), der vises som baggrundskort. Denne funktion, med ortofoto som baggrundskort, må derfor kun anvendes af Miljøministeriet, regioner og kommuner med tilhørende institutioner, der er part i Danmarks Miljøportal, i forbindelse med de pågældende institutioners myndighedsbehandling indenfor miljøområdet, samt af privatpersoner til eget personligt brug. Linket må ikke indgå i andre hjemmesider. Øvrig kommerciel anvendelse er ikke tilladt og vil kunne retsforfølges.